

BOEKAANKONDIGINGEN.

Die Klinik der Tuberkulose, Handbuch und Atlas der gesamten Tuberkulose, für Aerzte und Studierende, von Dr. B. BANDELIER, Chefarzt des Sanatoriums Schwarzwaldheim in Schömberg bei Wildbad, und Prof. Dr. O. ROEPKE, Chefarzt der Eisenbahnheilstätte Stadtwald in Melsungen bei Cassel. Dritte vermehrte und verbesserte Auflage. Würzburg, Verlag von CURT KABITZSCH. 1914. Prijs geb. 26.50 mark.

Het intellectueele kind der beide sanatorium-artsen is reeds na anderhalf jaar opnieuw als derde uitgave op de literaire wereldmarkt verschenen. Naar hetgeen ik reeds vroeger over dit werk heb medegedeeld, kan dit geen bevreemding wekken. Ook in het buitenland vindt het algemeene waardeering. Een Engelsche en Spaansche vertaling bestaan reeds en een Russische en Hongaarsche bewerking zijn in voorbereiding of reeds verschenen en hoe hoog het boek in het vaderland der schrijvers wordt geschat, bewijst deze derde uitgave binnen drie jaar tijds.

Deze laatste bewerking verschilt in meer dan één opzicht van de vorige. Ten eerste door het groot aantal afbeeldingen en platen, grootendeels uit andere bekende werken overgenomen; voor het meerendeel strekken zij tot ornament van het geheel, doch enkele gekleurde afbeeldingen zijn weinig gelukkig uitgevallen; wie op bldz. 354 plaat 2 en 3, zweren in den neusingang voorstellend, beziet, zal het aanvankelijk moeilijk vallen een neus te herkennen. De Röntgen-photo's zijn daarentegen zeer goed geslaagd evenals de meeste platen, die betrekking hebben op de pathologische anatomie der longtuberculose. In het algemeen wordt de Röntgen-diagnostiek uitvoerig behandeld en haar beteekenis voor de herkenning der longtuberculose in het licht gesteld. Meer dan een hoofdstuk is vollediger behandeld dan in de vorige edities; natuurlijk zijn de heeren geestdriftige tuberculine-therapeuten gebleven. Het geheel ziet er keurig uit; de uitgever heeft eer van zijn werk. De voorspelling dunkt mij dan ook niet gewaagd, dat deze druk niet de laatste zal zijn. Sapiienti sat!

P. K. PEL.

De biologische zwangerschapsreactie volgens ABDERHALDEN door M. E. GOUDSMIT. Academisch proefschrift. Amsterdam, December 1913.

Na een kort, maar duidelijk overzicht van de ontwikkeling van de serodiagnostiek geeft GOUDSMIT een bespreking van de verschillende

ontdekte en gedeeltelijk weer vergeten zwangerschapsreacties, die alle dit gemeen hebben, dat zij niet betrouwbaar bleken te zijn. Hieruit blijkt reeds het nut, dat een wel betrouwbare reactie kan stichten en een zoodanige hoopte de schrijver te kunnen vinden in de nieuwe zwangerschapsdiagnostiek door het aantoonen van afweerfermenten volgens de dialyseermethode van ABDERHALDEN. Hij beschrijft de techniek uitvoerig, somt op de bronnen van fouten en vermeldt tenslotte nog eens de wijziging, die hij aanbracht in de tot dusver gevolgde methode van bloedvrij-maken van het antigeen: de placenta. Deze wijziging bestaat uit de toepassing van H_2O_2 in $\frac{1}{2}$ pCt. oplossing, waarin hij de stukjes placenta wast, kneedt en tenslotte kookt. Daardoor wordt binnen een zeer korten tijd het placentaweefsel kleurloos en is z. i. van de verschillende bronnen van fouten er dus één uitgeschakeld. Zijn uitkomsten zijn niet schitterend, tenminste zeer afwijkend van die, welke ABDERHALDEN eischt als bewijs voor degelijke techniek. Hij vindt nl. in 23 pCt. der gevallen met zijn verbleekt (ook bloedvrij?) antigeen een onjuiste uitkomst en wel meest in den zin van een negatieve uitkomst bij zwangeren op een tijdstip, waarop volgens ABDERHALDEN 100 pCt. der gevallen positief uitvallen. Het valt niet te ontkennen, dat GOUDSMIT door de toepassing van zijn wijziging iets gewaagd heeft. Ref. koestert nl. de vrees, dat ABDERHALDEN zeggen zal, dat GOUDSMIT dan maar geen waterstofsperoxyde had moeten gebruiken, en daarin heeft hij misschien wel gelijk. Er is, dunkt mij, voor ABDERHALDEN niets vervelender dan dat voortdurend wijzigen, al is het ook waar, dat hij zelf sedert zijn eerste mededeeling ontzettend veel gewijzigd heeft. Maar ook is het waar, dat GOUDSMIT geen enkele veronderstelling uit, die het verschil in uitkomsten verklaart, zoodat dus de kritiek van ABDERHALDEN vrij spel heeft. Waar echter de schrijver bij ABDERHALDEN zelf geweest is, al is dat dan ook voor deze methode lang geleden (einde 1912) en hij dus den graad van nauwkeurigheid, die vereischt werd, heeft kunnen leeren kennen en geacht mag worden de techniek te beheerschen, daar moeten wij aan zijn uitkomsten eenige waarde hechten en een beetje sceptisch blijven tegenover de 100 pCt. van ABDERHALDEN. Trouwens er is nog nooit een onderzoek-methode gevonden, die 100 pCt. zekerheid geeft, en de dialyseermethode zou dus de eerste zijn, wat overigens wel weer mogelijk is.

In het laatste hoofdstuk fantaseert de schrijver over de oorzaken van eclampsie, opgevat als verschijnsel van anaphylaxie in verband met het feit, dat de reactie van ABDERHALDEN bij lijderessen aan eclampsie, nu eens positief dan weer negatief uitvalt. Zijn uiteenzettingen wijken nogal af van de gangbare theorieën zoowel van anaphylaxie als eclampsie en het is voorzichtig van hem ons mee

tè deelen, dat hij niet meent, dat met zijn opvattingen „het eclampsievraagstuk eensklaps uit de wereld is geholpen”. B. P. SORMANI.

De zwangerschapsreactie van ABDERHALDEN door J. W. BIJLEVELD. Academisch proefschrift, Leiden 1913.

In een verdienstelijk kritisch literatuuroverzicht toont schrijver aan, dat er omtrent de vraagstukken der specificiteit van de afweerfermenten en de betrouwbaarheid van de methode voor de kliniek onder de verschillende en zeer talrijke onderzoekers allerminst eenstemmigheid bestaat. Kalm, maar waarschijnlijk zeer terecht, oefent hij kritiek uit op ABDERHALDEN, waar deze elken onderzoeker, die uitkomsten krijgt, welke niet passen in zijn samenstel van hypothesen, ondeugdelijke techniek verwijt. Hij toont ook aan, dat ABDERHALDEN reeds sprak van bewezen specificiteit der fermenten en verschillende onderzoekers om hun juiste werkwijze prees, vòòrdat . . . . . hij de verscherpte techniek invoerde, welke hij nu voor het verkrijgen van juiste uitkomsten beslist noodzakelijk acht.

De voorgeschreven techniek beschrijft hij nog eens uitvoerig en tracht dan met zijn eigen onderzoek antwoord te geven op deze beide vragen: Geeft de dialyse-methode bij alle zwangeren een positieven uitslag? En zoo ja: Is deze reactie specifiek voor zwangerschap, m. a. w. is zij een betrouwbaar zwangerschapsdiagnosticum?

Ter contròle van de juistheid van zijn methodiek is schrijver zoo verstandig geweest zijn onderzoek in twee helften te splitsen, waarvan de eene helft werd verricht vòòr zijn bezoek aan Halle en aan laboratoria in andere plaatsen waar gewerkt wordt door onderzoekers, die er reeds over geschreven hadden, en de andere helft er nà. Hij behoefde na zijn reis geen belangrijke wijzigingen meer aan te brengen en de uitslag van het tweede deel van zijn onderzoekingsreeks was gelijkwaardig aan die van het eerste. Merkwaardig is zijn herhaaldelijk verrichte proef van voortgezette dialyse tegenover nieuw gedestilleerd water, nadat de officieele tijd was verstreken en dus eigenlijk de proef was afgelopen. Hij vond dan onveranderd het volgende: Wanneer het serum eerst bleek te hebben bevat ninhydrine-positieve stoffen, dan was het daarvan bij de voortgezette dialyse vrij, maar zonder uitzondering trad nu in elk dialysaat van een huls, waarin placenta + serum tezamen waren, een positieve ninhydrine-reactie op.

Zijn onderzoek leidt ten slotte tot de volgende antwoorden op bovengenoemde vragen: De reactie is bij zwangeren *steeds* positief, en: De reactie is geen betrouwbaar zwangerschapsdiagnosticum.